

and primary education: an appendix to the letter of the Ministry of Education and Science of Ukraine dated April 19, 2018 № 1 / 9-249]. 2018. *Educator-methodologist of preschool institution*, 5, p. 7.

УДК [37.09:027.7]:614.46(045)

ОРГАНІЗАЦІЯ РОБОТИ БІБЛІОТЕКИ УНІВЕРСИТЕТУ В УМОВАХ КАРАНТИННИХ ОБМЕЖЕНЬ

Мовчан К. М., Гасуляк С.

ORGANIZATION OF THE WORK OF THE LIBRARY OF THE UNIVERSITY IN THE CONDITIONS OF QUARANTINE RESTRICTIONS

Movchan Kataryna, Hasuliak Sofiia

У статті відображено важливі моменти формування та використання електронних документів, доступу до електронних ресурсів у бібліотеці вищого навчального закладу. Визначено стратегічний контекст діяльності бібліотеки щодо організації електронних інформаційних ресурсів. Розглянуто методи та засоби організації ефективної роботи бібліотеки в умовах карантину. Висвітлено досвід роботи бібліотеки Мукачівського державного університету з даного питання.

Ключові слова: інформаційні ресурси, бібліотека, користувач, онлайн-послуги, дистанційне обслуговування.

The article reflects the important aspects of the formation and use of electronic documents, providing the user with access to electronic resources in the library of higher education. The strategic context of the University Library's activities in terms of organizing electronic information resources, online services and providing access to leading domestic and foreign libraries that provide access to full-text documents, presentation of the library on social networks. Methods and means of organizing the effective work of the library in quarantine are considered. The experience of the library of Mukachevo State University on this issue is highlighted.

Key words: information resources, library, user, online services, remote service.

Сучасна бібліотека закладу вищої освіти – це бібліотека суспільства знань, складний системотворний соціально-комунікаційний комплекс, який в умовах інформаційного суспільства розглядається не лише як виробник інформаційних продуктів і бібліотечних послуг, а й забезпечує освітні, наукові, культурні, соціальні потреби користувачів, здійснює продуктування нових ідей та знань[1].

В Законі України «Про бібліотеки і бібліотечну справу» зазначено, що бібліотека – інформаційний, культурний, освітній заклад, який має упорядкований фонд документів, надає доступ до інших джерел інформації, головним завданням бібліотек є забезпечення інформаційних, науково-дослідних, освітніх, культурних та інших потреб користувачів. Досягнення цілей освітянських бібліотек забезпечують їхні технологічні функції, здійснювані за допомогою застосування оптимальних технологічних рішень. Бібліотечні технології є комплексом взаємопов'язаних бібліотечних процесів і операцій, прийомів, методів і засобів їх здійснення, спрямованих на формування інформаційних ресурсів, їх збереження та надання в користування [2].

Серед головних напрямів діяльності освітянських бібліотек є і формування на корпоративних засадах галузевого інформаційного ресурсу на різних носіях і надання до нього вільного та багатоаспектного доступу віддаленим користувачам через створення онлайн-послуг, електронного каталогу та інституційного репозитарію які зорієнтовані на

представлення широкого спектру інформаційних послуг як у локальному, так і у дистанційному режимах [2].

Сьогодні, дистанційне обслуговування набуло особливої актуальності. Перехід на дистанційне обслуговування потребував особливої уваги. Дана тема активно досліджується вченими Н. Веретеннікова, Т. Гранчак, І. Давидова, В. Здановська, Т. Колесникова, О. Лалак, Л. Поперечна, В. Різун, С. Ростовцев, Л. Трачук, Г. Шипота та інші.

Забезпечення навчального процесу активно обговорюється дослідниками З. Савченко, К. Лобузіню, О. Панариною, В. Фоміних, С. Мартинюк.

Окремі аспекти інформаційних електронних ресурсів досліджує З. Савченко, який наголошує, що найбільш перспективним способом забезпечення науки й освіти є використання електронних бібліотек. Сучасні інформаційні сервіси бібліотеки, як засобу обслуговування віддалених користувачів, розглядає К. Лобузіню [3].

Отже, нові виклики, які стоять перед бібліотеками визначають перехід на інноваційну діяльність, що закономірно, ставить високі вимоги перед сучасною бібліотекою, вимагає відповідності новим стандартам та впровадження якісних змін у всі сфери її діяльності. Стрімкий розвиток інформаційних технологій намітив новий вектор у роботі бібліотеки. Варто визнати, що у XXI ст. бібліотека вищого навчального закладу має бути своєрідним мікрокосмосом нової реальності [4]. Вагомою складовою сучасної бібліотеки вищого навчального закладу є інформаційно-бібліотечний фонд, а унікальним джерелом інформації є електронні ресурси. У бібліотеках активно формуються та використовуються інформаційні ресурси як придбані, так і генеровані власне установою. Електронний навчальний документ як носій інформації є обов'язковим елементом внутрішньої та зовнішньої комунікації ВНЗ [5].

В період пандемії стало очевидним, що оцифрований фонд, наявні у фонді бібліотеки електронні ресурси, «електронний читальний зал», онлайн-послуги є головною умовою для обслуговування користувачів в період самоізоляції. Перехід на дистанційне обслуговування потребує особливої уваги щодо популяризації онлайн-послуг серед користувачів. Одним з ефективних засобів популяризації роботи бібліотеки є представлення в соціальних мережах, постійне оновлення цих сторінок і наповнення цікавим матеріалом, змістове наповнення сайту бібліотеки. Саме сайт є візитівкою бібліотеки, її віртуальним входом. Сайт розкриває діяльність бібліотеки щодо поповнення фонду, проведення виховних заходів; презентує виставки; досягнення університету; містить електронний каталог; надає онлайн-послуги: «Віртуальні виставки», «Дистанційне замовлення електронних документів», «Віртуальна довідка»; пропонує користувачу методичні рекомендації щодо оформлення джерел за державними стандартами, щодо роботи з наукометричними базами Scopus, Web of Science, створення профілів науковця; містить сторінки «Академічна доброчесність», «Медіаграмотність», «Аспіранту», «Бібліометрика» та інші корисні матеріали.

З метою підвищення рівня обізнаності користувачів бібліотеки з євроінтеграційними процесами, надання вільного доступу до інформації про Європейський Союз, його історію, інституції, членство, основні установи ЄС та інформаційні джерела, та на виконання розпорядження Обласної державної адміністрації в Науковій бібліотеці Мукачівського державного університету створено Центр європейської інформації (он-лайн). ЦЕІ забезпечує відкритий доступ до літератури та інших матеріалів з питань європейської інтеграції, яка постійно поновлюється в он-лайн режимі, інформує про проведення конкурсів, семінарів на тему євроатлантичної інтеграції України [6].

Важливим ресурсом бібліотеки є «Електронний читальний зал», який надає доступ до повнотекстових документів провідних вітчизняних і зарубіжних бібліотек і баз даних; інституційний репозитарій, що містить наукові та навчальні видання науково-педагогічних працівників університету. Електронний каталог – важливий бібліотечний ресурс, що здатний забезпечити безперешкодний доступ до фонду книгозбірні з будь-якого місця в будь-який час. В умовах карантину ця функція набуває великого значення.

Впровадження в роботу бібліотеки нових послуг, створення інноваційних продуктів потребують від працівників бібліотеки нових знань, вдосконалення набутого досвіду. Використання платформи ZOOM відкрило нові можливості для бібліотечних працівників, а саме: підвищення кваліфікації за допомогою онлайн-курсів, участі у конференціях, семінарах, різноманітних конкурсах, залучаючи при цьому користувачів бібліотеки.

Отже, необхідно зауважити, що під час карантинних обмежень велике значення в інформаційному забезпеченні навчального процесу мають онлайн-послуги, інституційний репозитарій, електронний каталог, активне ведення сайту бібліотеки та сторінки в соціальних мережах.

Список використаних джерел

1. Білоус В. С. Бібліотека – рівновекторний навігатор у соціально-комунікаційному просторі закладу вищої освіти [Електронний ресурс] / В. С. Білоус. – Режим доступу: https://dspace.vspu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/4577/%d0%9e%d0%b4%d0%b5%d1%81%d0%b0%202019_%d0%91%d1%96%d0%bb%d0%be%d1%83%d1%81.pdf?sequence=1&isAllowed=y.
2. Лобановська І. Г. Систематизація документів та організація каталогів і картотек освітянських бібліотек за таблицями Універсальної десятикової класифікації: практичний посібник / укл. І. Г. Лобановська; НАПН України; Державна наукова бібліотека ім. В. О. Сухомлинського. – Київ: Видавництво Ліра – К, 2019. – 105 с.
3. Лобузін К. Шляхи інтеграції бібліотечної діяльності до онлайн-середовища / К. Лобузін // Вісник Книжкової палати. – 2012. – № 7. – С. 30–34.
4. Езова С. А. Библиотека – центр человеческого общения / С. А. Езова // Библиотековедение. – 2005. – № 5. – С. 122–125.
5. Цвіркун І. О. Інформаційна культура студентів – важлива умова ефективного використання бібліотечних ресурсів / О.І. Цвіркун // Інновації і менеджмент якості в діяльності бібліотек ВНЗ: матеріали IV міжвуз. Наук.-практ. конф., м. Донецьк, 23-24 жовтня 2008р. – Донецьк, 2008. – С. 115–119.
6. Наукова бібліотека Мукачівського державного університету [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://msu.edu.ua/library/biblioteka-sohodni/>.

References

1. Bilous, V. S. Biblioteka – rinvovektornyy navihator u sotsial'no-komunikatsiyonomu prostori zakladu vyshchoyi osvity [Library - equilateral navigator in the social and communication space of higher education]. Available at: https://dspace.vspu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/4577/%d0%9e%d0%b4%d0%b5%d1%81%d0%b0%202019_%d0%91%d1%96%d0%bb%d0%be%d1%83%d1%81.pdf?sequence=1&isAllowed=y.
2. Lobanov's'ka, I. H. 2019. *Systematyzatsiya dokumentiv ta orhanizatsiya katalohiv i kartotek osvityans'kykh bibliotek za tablytsyamy Universal'noyi desyatkovoyi klasyfikatsiyi* [Systematization of documents and organization of catalogs and files of educational libraries according to the tables of the Universal Decimal Classification]. Kyiv: Vydavnytstvo Lira – K.
3. Lobuzina, K., 2012. Shlyakhy intehratsiyi bibliotechnoyi diyal'nosti do onlaynovoho sere dov yshcha [Ways to integrate library activities into the online environment]. *Bulletin of the Book Chamber*, 7, pp. 30–34.
4. Ezova, S. A., 2005. Byblyoteka – tsentr chelovecheskoho obshchenyya [The library is the center of human communication]. *Library Science*, 5, pp. 122–125.
5. Tsvirkun, I. O., 2008. Informatsiyana kul'tura studentiv – vazhlyva umova efektyvnoho vykorystannya bibliotechnykh resursiv [Information culture of students is an important condition for effective use of library resources]. *Innovations and quality management in the*

activities of university libraries: IV Interuniversity Scientific and Practical Conference. Donetsk, October 23-24, 2008. Donetsk.

6. Naukova biblioteka Mukachivs'koho derzhavnoho universytetu [Scientific Library of Mukachevo State University]. Available at: <https://msu.edu.ua/library/biblioteka-sohodni/>.

УДК 021.2:004.738.5(045)

РОЛЬ ОНЛАЙН-СЕРВІСІВ БІБЛІОТЕКИ В ЗАБЕЗПЕЧЕННІ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ

Мовчан К. М.

THE ROLE OF ONLINE LIBRARY SERVICES IN PROVIDING THE EDUCATIONAL PROCESS

Movchan Kateryna

У статті розглядаються питання забезпечення навчального процесу інформаційними ресурсами, забезпечення якісного дистанційного обслуговування шляхом впровадження новітніх інформаційно-комунікаційних технологій. Розглянуто питання ефективного використання створених бібліотеками послуг. Досліджено й узагальнено досвід функціонування новітнього бібліотечного сервісу, його роль в забезпеченні навчального процесу, наведено приклади діяльності Наукової бібліотеки Мукачівського державного університету.

Ключові слова: онлайн-послуги, інформаційні ресурси, бібліотека, здобувачі освіти, бібліотечні сервіси.

The article considers the issues of providing the educational process with information resources, providing quality remote service through the introduction of the latest information and communication technologies. The issues of effective use of services created by libraries are considered. The experience of functioning of the newest library service, its role in providing educational process is investigated and generalized, examples of activity of Scientific library of Mukachevo state university are resulted.

Key words: online services, information resources, library, students, library services.

Бібліотека університету – центр, де сходяться інтереси різних цільових груп університету. Бібліотека надає свої послуги з огляду на запити кожної з них. Все частіше університет розглядає бібліотеку як структурний підрозділ, який надає серйозну підтримку науково-дослідній роботі, що здійснює моніторинг стану науки у вузі, навчає та просуває бібліотечно-інформаційні ресурси та сервіси. Отже, бібліотека одночасно виступає як структурний елемент освіти, інструмент наукових досліджень та як засіб досягнення показників публікаційної активності.

Обслуговування користувачів є провідною функцією сучасних бібліотек. Сьогодні, в умовах активного впровадження в бібліотечні процеси сучасних інформаційних технологій, процес обслуговування користувачів потребує не тільки технічного, а й змістовного оновлення, підвищення ефективності прогресивних видів обслуговування студентів, аспірантів, професорсько-викладацького складу та співробітників університету [1].

Питанням створення інформаційної концепції розвитку бібліотеки вищого навчального закладу, розповсюдження новітніх технічних засобів інформації, надання послуг в автоматизованому режимі присвячено низку публікацій українських бібліотекознавців та практиків бібліотечної справи, зокрема О. Ісаєнко [2] та Т. Колесникової [3, с. 21–22.].

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>